

Foc experimental

Reflexions al voltant de les *fogueres experimentals* d'Alacant

L'últim concurs –el cinquè des del singular inici el 1985, atès que l'actual encara no s'ha celebrat– pot servir-nos, doncs, com a punt de partida per a embastar algunes observacions globals en relació a la interessant iniciativa que el Centre Eusebi Sempere d'Art i Comunicació Visual, que depèn de la Fundació Gil Albert de l'Exma Diputació Provincial d'Alacant, ha posat periòdicament en marxa.

El mateix fet de propiciar des del si d'una tradició festiva tota una sèrie de possibilitats innovadores implica una oportuna ocasió d'interrelacionar dues dimensions només aparentment oposades: la de salvaguarda d'unes pautes i costums ben arrelats en el sentiment popular i la del constant *aggiornamento* d'uns determinats modes d'intervenció en aquest context.

Aquest encontre on curiosament *tradicció* i *innovació* poden donar-se la mà permet fer notar l'existència d'una significativa *actitud oberta*, en la qual la flexibilitat i l'acceptació dels aspectes valuosos i interessants es potencia, superant en bona mesura estereotipats prejudicis. I aquesta dada altament reveladora no s'ha de silenciar, com a espill –que és d'una determinada i, sens dubte enriquidora, manera col·lectiva de ser.

Però al marge ja d'aquestes puntualitzacions generals i centrant-nos en les característiques que en el transcurs d'aquest últim lustre han anat presentant els projectes que han participat en els respectius concursos de les *fogueres experimentals* no estarà de més que insistim en dos extrems:

a) D'un costat recordant la incidència que, potser d'una

manera un tant subsidiària, però no per això menys evident, han anat tenint progressivament les propostes experimentals sobre alguns dels projectes desenvolupats en el context general –*normalitzat*, en diríem per entendre'ns– de les fogueres tradicionals. I així, s'hi han incorporat puntualment algunes innovacions com ara el fet de fer practicable al públic l'accés a l'interior de la mateixa construcció, el muntatge de fogueres flotants sobre la mar com a espectacle de la genuïna integració dels diversos elements naturals, la introducció de certs ressorts mòbils i nous materials o l'atenció prestada a recursos estètics cada vegada més *actualitzats* quant al disseny formal...

Sens dubte, totes aquestes aportacions, gota a gota, impliquen lents processos d'assimilació creixent. Reflecteixen la interna dinamicitat i l'atenció selectiva que, conjuntament, funcionen –es vulga o no– com a *filtre* i com a reconeixement d'una eloqüent obertura vers tot allò que represente interès i eficàcia en la sorpresa creativa que tota apel·lació artística comporta. Són com baules d'una lenta història que solament a posteriori i amb molta més perspectiva s'haurà de sotmetre a l'oportú balanç en el moment degut.

b) D'un altre costat també serà convenient puntualitzar alguns dels eixos comuns que presideixen el desenvolupament dels respectius plantejaments presentats en les propostes experimentals de les més recents convocatòries.

I en aquest concret sentit s'ha de ressenyar que el caràcter *experimental* de les maquetes/memòries aportades s'a-

justa i se circumscriu cada vegada amb major restricció a la *vessant exclusivament formal* dels projectes.

Predomina així una específica concepció de la foguera en què el disseny –en la seua radical autonomia– adquireix el màxim protagonisme. Però heus ací que, a més a més, en la majoria dels casos, el que fan aquestes concepcions és extrapolar al monument efímer –fins i tot directament– els mateixos paràmetres que regulen certes propostes escultòriques del moment o bé traslladar quasi de manera immediata també a l'àmbit tridimensional tota una sèrie de registres del llenguatge pictòric més o menys *actualitzats*.

Es a dir, s'ha convertit en una cosa habitual la recurrència a la *traducció* –entre exacta i gastada– dels trets estilístics per a reutilitzar-los en el domini de les fogueres experimentals. Així, el que podríem anomenar *experimentalitat de la traducció* ha esdevingut filó de recursos quasi omnímode si no exclusiu.

I no és que pretenguem escindir el desenvolupament d'aquestes manifestacions efímeres dels corrents estètics vigents en cada conjuntura. ¡Ni de bon tros! Però sí que volem subratllar el risc que aquesta estratègia reductiva i traslladadora implica quan aquest procediment es limita a ser simplement una versió d'una determinada estètica, sense que els autors s'aturen a replantejar-se, almenys simultàniament també, una virtual experimentalitat paral·lela respecte a altres paràmetres com podrien ser, per exemple, els relatius a la integració/incorporació de certs materials, a la innovació estructural, als jocs de sinestè-

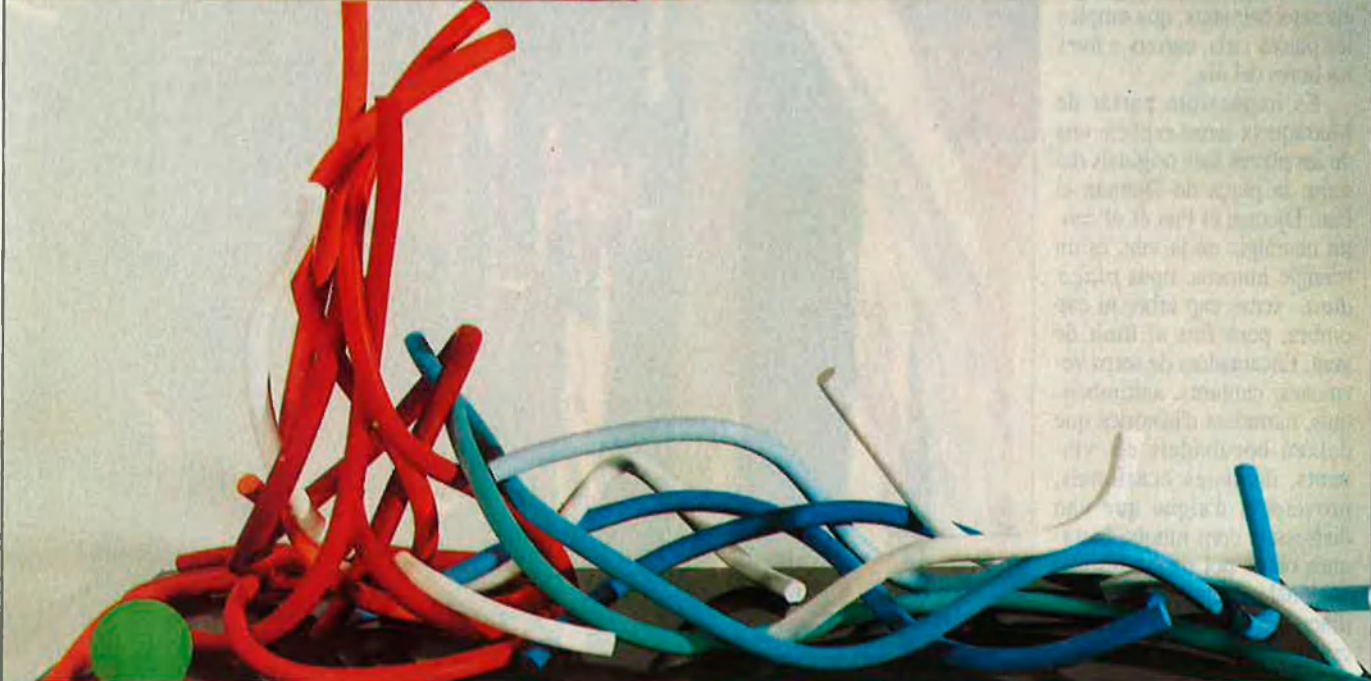
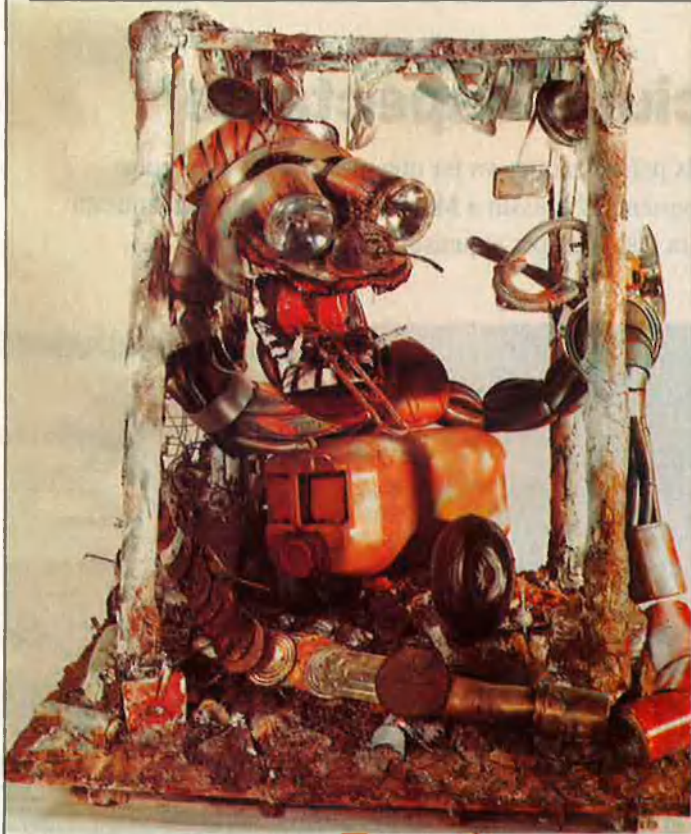
sia efectiva, a majors possibilitats participatives, a les heterodòxies d'ocupació espacial, etc.

Una cosa que en algunes convocatòries arribà a apuntar-se –fins i tot utòpicament– amb brillantor, que s'entenia com un repte d'originalitat, i que a poc a poc ha anat quasi desapareixent en benefici de l'esmentada unió entre disseny i traducció de llenguatges artístics ja consolidats que pareix que és considerada de manera creixent com la fórmula panacea per a copiar el guardons del concurs sense apostes excessives... d'inventiva.

Es més, aquest mateix *efecte mimètic* sol reproduir-se tots els anys a partir de l'opció premiada en la corresponent convocatòria anterior que esdevé curiosament així el suposat model seguit per nombrosos projectes generats al seu voltant després de l'èxit conjuntural.

D'un altre costat no deixa de ser eloqüent, a més, l'absència en les memòries presentades d'un apartat destinat a estudiar les possibilitats que el lloc –com a espai d'ocupació i com a àmbit d'espectacle –pot oferir en relació al projecte concret. Es diria que potser les propostes deuen ser considerades tan versàtils en la seua experimentalitat, per part dels autors, que és irrellevant –segons pareix, per a ells– el lloc específic on s'ubiquen.

Per això insinuem la conveniència que les bases de les convocatòries puntualitzen plenament el marc de la possible instal·lació, això estalviaria haver de recórrer –com ha estat el cas– a modificar escales i altres relacions constructives en el moment de la realització, enfront d'allò que en la memò-

Dalt a l'esquerra, primer premi per votació popular. Autors Ramon Perez Carrió i Jaume Forner. A la dreta, primer premi del jurat d'Antonio Alcaraz i Maite Martínez. Baix, tercer premi, de Fulgencio Blanco Cantó.

ria/maqueta es presentava originalment com a projecte.

Sens dubte, després d'aquesta etapa de *consolidació* d'iniciatives que han aconseguit colpir plenament en l'àmbit alacantí, ha arribat el moment d'evitar un decantament excessiu vers

la reiteració de fórmules en què l'experimentació pugui entendre's únicament com traducció a l'àmbit de les fogueres dels llenguatges escultòrico-pictòrics històricament més consolidats. No es tracta de substituir sense més un cert estil *art-dé-*

co (tan reiterat durant tants anys) per constructivismes modernitzats, per relectures pop-art, per ecos mironians, per expressionismes o per la difusa postmodernitat... Sobretot si la proposta *innovadora* es queda *només en això*. Fóra com obrir

la porta a un gastat joc de *re-estrenes* buides de sentit.

Aquest és —al meu parer— el vertader repte actual al qual convé donar una bona i ràpida resposta.

Romà de la Calle